

Žygio per rudens ritmu gyvenančią Labanoro girią pėdsakais...

I girių vėl leidžiasi sutemos. Ilga rudens naktis pripildo girių neramaus šlamesio, bruzdesio. Kažkur nuaidi vilkų staugimas. Tarp medžių šmėkšteli paslaptingi šešėliai. Tamsoj išnyksta gerai žinomi girios keliukai. Netikėkite, kad giria visa ištirta, aprašyta ir išvaikštinėta. Čia tebegyvena girių dvasios, Joninių naktį pražysta papartis, klajoja kovose kritusių miško brolių vėlės, kažkur tebesivaidena, kažkur tebeplasnoja neatrasti paukščiai ir drugiai. Miško ežerėlių akys, neišbrendamos pelkės tebesaugo savo paslaptis.

Ištrauka iš Jono Barzdėno knygos „Labanoro girioje“

Šiuo įtaigiu ir vaizdingu mūsų kraštiečio, žinomo fotomenininko, Antaliedės girininkijos girininko J. Barzdėno vienos didžiausių mūsų šalyje girios aprašymu norėčiau pradėti pasakojimą apie Kaltanėnų ugdymo ir turizmo centro dar visai neseniai organizuotą turistinį-pažintinį žygį dviračiais maršrutu „Rudenėjančios Labanoro girios keliais kekeliais...“. Skaitytojams primenu, jog planuojant šio Centro veiklas, sumanymas organizuoti žygius visuomenei po gimtąjį Švenčionių kraštą įvairiais metų laikais jau tapo tradicija: 2013 m. spalio mėn. organizuotas žygis dviračiais Didžioju Kaltanėnų dviračių taku, skirtas karaliaus Mindaugo vardadieniui paminėti, š. m. sausio mėn. įvyko žygis baidarėmis ir pėsčiomis maršrutu „Žeimenos aukštupio maršrutu“, skirtas Pusiaužiemiui, balandžio mėn. - žygis pėsčiomis „Žeimenos aukštupio maršrutu“, skirtas Aukštaitijos NP 40-mečiui, o praėjusios vasaros metu (o tai vyksta nuolat jau daugiau nei dešimt metų – *aut. pastaba*) Kaltanėnuose stovyklaujantiems vaikams kiekvienos pamainos metu buvo organizuoti dviejų dienų trukmės žygiai valtimis ir pėsčiomis po Aukštaitijos NP. Kiekvienas iš buvusių žygių turėjo savų ypatumų: keturi metų laikai atskleidė skirtingomis spalvomis nutapytus gamtos paveikslus, keitėsi keliavimo būdai, buvo atrandami vis nauji objektai, „patikrinti“ beužželiantys miško keliukai ar takai ir pan. Dar vienas svarbus akcentas: Kaltanėnų ugdymo ir turizmo centro sumanymas papildyti savo sudarytus senuosius maršrutus bei atrasti naujus tiesiogiai siejasi su Švenčionių VVG įgyvendinamo bendro projekto „Molėtų, Širvintų, Švenčionių ir Ukmergės rajonų dviračių maršrutas – galimybė kaimo ekonominės erdvės įvairinimui“ tikslais, nes tokiu būdu kuriamas bei plečiamas dviračių ir pėsčiųjų maršrutų tinklas mūsų rajone. Stengdamiesi tai įgyvendinti, šį rudenį vis nerimstantys Kaltanėnų ugdymo ir turizmo centro specialistai vėl sugalvojo ir patys pakeliauti, ir visuomenę paraginti prisijungti aplankant atsinaujinusį Labanoro RP lankytojų centrą bei pasukant mažai žinomais Labanoro girios keliukais. Maža detalė: sumanymas gimė kur kas anksčiau, tačiau, kol buvo atlikti įvairūs darbai, pastebėta, kad ant slenkščio – jau ir lapkritis, taigi, prasidėjus lapkričiui, sąvoka *rudenėjanti* (šis žodis visgi išliko maršruto pavadinime - *aut. pastaba*) *Labanoro giria* skambėjo šiek tiek keistokai - paprastai tokiu laiku ji labiau panaši į besiruošiančią žiemos miegui... Tačiau neįprastai šiltas šių metų ruduo leido pajusti sparčiai trumpėjančių dienų meto grožį, nepaisant to, kad medžiai savo lapų vainikus jau suspėjo pakloti po kojomis, o dargana vis dažniau tampa nostalgija dvelkiančiu reiškiniu...

Besibaigiant pirmajai lapkričio savaitei, prie Kaltanėnų ugdymo ir turizmo centro susirinko nedidelis entuziastų būrelis - Centro kolektyvo atstovai ir keletas atvykusių svečių. Susipažinę su maršruto žemėlapiu bei renginio programa, žygio dalyviai, patalpinę dviračius mikroautobuso priekaboje, išvyko į Labanoro pusę, kur rudens tyloje paskendusio Labanoro RP lankytojų centre jų laukė šio parko vyresn. specialistas R. Venclovas. Atvykusius svečius jis pakvietė apsilankyti dar visai neseniai, tik prieš pora mėnesių, Labanorinės šventės proga duris atvėrusioje originaliai įrengtoje ekspozicijoje „Didžiosios girios glėbyje“, pristatančioje Labanoro RP saugomas gamtos ir kultūros vertybes, supažindinančioje su kelionių ir pažinimo galimybėmis bei atskleidžiančioje šio parko savitumą. Žygio dalyviai čia pasijuto lyg atsidūrę nuostabioje miško pasakoje: atskiri ekspozicijos skyriai supažindino su parko augmenijos ir gyvūnijos įvairove, kultūros savitumu, o kad ši kelionė į nepaprastai turtingą ir įvairų Labanoro girios pasaulį nebūtų nuobodi, ji pateikta įdomių, išradingų ir nuotaikingų žaidimų ar užduočių forma. Čia užsidėjus ausines, galima išgirsti ne tik parke gyvenančių paukščių balsus, bet ir Labanoro krašto dūdos skleidžiamus garsus. Čia taip pat galima pasižiūrėti filmą, pasakojantį apie itin reto paukščio, erelio žuvininko, gyvenimą ar pasitikrinti savo turimas žinias atpažįstant gėlavandenės žuvis, įvairius augalus ar grybus. Po šio apsilankymo žygio dalyviai buvo vieningos nuomonės: ekspozicija leis ne tik suaugusiems, bet ir jaunajai kartai pajusti šios saugomos teritorijos didybę, grožį ir vertę.

Palikę už nugaros tylų Labanoro miestelį, žygeiviai pasuko atgal, į Kaltanėnų pusę, o nuriedėję pora kilometrų, ties Labanoro RP pažintinio pėsčiųjų tako pradžia, įsuko į miško prieglobstį, kur prieš akis jų jau laukė didinga giria, išvagota ryškesniais ar jau beišnykstančiais keliukais, saugančiais jos mįsles... Norėdami įminti bent dalį jų, renginio dalyviai pasuko keliuku, vedančiu pro Pažemį Antaliedės kaimo link. Įveikus apie penketą kilometrų, ties miško kelių sankryža keliautojus netikėtai pasitiko „sargybos postas“ – taip šmaikščiai dviratininkams save pristatė Antaliedės girininkijos girininkas J. Barzdėnas. Pasak jo pasakojimo, šioje vietoje, šalia miško kelių, kadaise ėjo demarkacinė linija, žymėjusi Lietuvos - Lenkijos valstybių ribas bei primenanti svarbų Rytų Lietuvos istorijos puslapį – okupuotą Vilniaus kraštą. Daug metų ir jėgų šio krašto miškams

atidavęs, o laisvalaikio metu įsimintinus ir dėmesio vertus gamtos gyvenimo vaizdus savo meniškose fotonuotraukose įamžinantis miškininkas atvykusiems smalsuoliams pateikė ne vien įdomių istorinių šio krašto detalių, bet ir suintrigavo užsiminęs apie atrastos šventvietės, menančios pagonybės laikus, pėdsakus Labanoro girioje. Tačiau, anot jo, kai kurios paslaptys tegul ir lieka paslaptimis, nebūtina jų visų atskleisti, o tūlas smalsuolis teieško pats... Gerbdami girininko nuomonę, žygio dalyviai daugiau jo nekamantinėjo šia tema, o kalbą pasuko apie 1863 m. sukilimo dalyvių kapus, prisiglaudusius Labanoro girioje, už kelių kilometrų nuo Antaliėdės. Gavę reikalingas nuorodas, vėl sėdo ant dviračių ir pasileido gilyn į girią. Didžiulė ir klaidi tąsyk pasirodė jiems Labanoro giria, todėl vieningai tvirtino nenustebę, kodėl tiek 1863 m. sukilimo dalyviai, tiek pokario metų partizanai čia surasdavo sau prieglobstį... Nepastebimai „ištirpo“ paskutiniai kilometrai, o po išlakių pušų ir eglių skaromis renginio dalyvius pasitiko rymantys 1863 m. sukilimo liudininkai – du antkapiai, pastatyti 1932 m. (paminkliniai užrašai lenkų kalba nurodo, kad viename kape palaidoti du sukilimo vadai, o kitame – 11 sukilimo dalyvių). Kaip tik praėjusiais metais paminėtas šio sukilimo 150-metis, todėl Labanoro girioje įvykusio mūšio metu žuvę sukilimo dalyviai ne kartą prisiminti ir pagerbti Švenčionių rajone organizuojant Europos paveldo dienoms skirtus renginius. Nors prastokai ginkluotas 1863 m. sukilimas buvo pralaimėtas bei carinės kariuomenės žiauriai numalšintas – dauguma jo vadų ir dalyvių arba žuvo mūšiuose, arba po to buvo pakarti, tūkstančiai bent kiek prisidėjusių – ištremti, bet po sukilimo Lietuvos valstiečiai žemės gavo maždaug 20 proc. daugiau negu Rusijoje. Beje, pasak ši sukilimą aprašiusio V. Šiaudinio, mūšis Labanoro girioje buvo vienas iš sėkmingesnių, nes po jo rusų kareiviai iš Švenčionių geležinkelio stoties nesirodė net keliolika parų. Aišku, po sukilimo neišvengta negandų: prasidėjo keturis dešimtmečius trukęs spaudos lietuviškais rašmenimis draudimas, lietuviškų mokyklų uždarymas ir visa kita lietuvių nutautinimo politika. Todėl prisimindami sukilimą ir jo dalyvius, jų atminimo pagerbti nepamiršo ir šio žygio dalyviai: tyla alsuojančioje miško erdvėje suskambo ir, rodos, į patį dangų pakilo žuvusiesiems skirti padėkos žodžiai, lydimi senos dainos melodijos, atliekamos lietuvių apeiginio folkloro kolektyvo „Kūlgrinda“ nario ir žygio dalyvio Šarūno. O po trumpos rimties ir atokvėpio valandėlės vėl sugrįžta prie dviračių ir apie gerą pusvalandį riedėta Luknos kaimelio pusėn.

Kirtę šiuo metu intensyviai tvarkomą kelią *Antaliėdė – Švenčionėliai*, palikę dešinėje, ties Luknelės ir Žeimenos upių santaka, išsibarsčiusį Luknos kaimelį, žygio dalyviai sustojo Keročio ežero stovyklavietėje, kur juos pasitiko garuojantys pietūs. Pailsėję jie nesiskubino tęsti kelionės, nes čia jų laukė dar viena renginio staigmena – vėl susirinkusius nustebino ir pamalonino Šarūnas „prakalbinęs“ tradicinį baltų instrumentą - Labanoro dūdą: ilgesingai besilieję jais garsai darniai įsipynė į visos Labanoro girios tylų šlamesį. Besiklausant šio autentiško Labanoro krašto instrumento melodijos, rodėsi, kad laikas nejučiomis ėmė bėgti atgal į praeitį...

Visgi gerokai sutrumpėjusi rudens diena neleido visiškai atsipalaiduoti ir nekreipti dėmesio į vakaro sutemų link žengiančią dieną, todėl, sukaupe paskutines jėgas, žygio dalyviai toliau mynė dviračius palikdami už nugaros Gilūto ir Kaltanio ežerus, Kuklių kaimą, Kaltanėnų dvarvietę... tol, kol pasiekė žygio finišą ir vėl atsidūrė Kaltanėnų ugdymo ir turizmo centre. Belieka pastebėti, jog tądien renginio dalyvius pamaloninti pasistengė ir pati gamta: pirmieji sunkesni lietaus lašai pasipylė tik tada, kai, prisiminę ir aptarę žygio akimirkas bei tolimesnius planus, jie susėdo į automobilius ir pasuko namų pusėn...

Kaltanėnų ugdymo ir turizmo centro kolektyvas, apžvelgdamas žygio metu surastus bei aplankytus objektus, dėkoja Labanoro RP ir Antaliėdės girininkijos specialistams už pagalbą ieškant gražių, įdomių, svarbių mūsų krašto vietų, o visus, kurie susidomėjo šio Centro tolimesniais planais tęsiant Švenčionių krašto pažinimui skirtų turistinių - pažintinių renginių ciklą ir stengiantis sudaryti naujus maršrutus bei atrasti juose išsidėsčiusius vertingus objektus, informuoja, kad kitas žygis planuojamas š. m. gruodžio mėn. po Sirvėtos regioninį parką – tereikia susirasti reikalingą informaciją apsilankius Centro internetinėje svetainėje adresu www.kaltanenai.eu

Šio renginio nuotraukas galite rasti čia:

<https://www.facebook.com/205971792761756/photos/a.968398443185750.1073741915.205971792761756/968398513185743/?type=3&theater>